

Umbusaldada või mitte?

Olgugi et Reformierakonna esimehe Kaja Kallase sõnul olid rahandusminister Martin Helme umbusaldamiseks vajalikud materjalid juba nädala alguses koos, soovis opositsioon enne umbusaldusavalduse esitamist ministri ja valitsusjuhi ära kuulata kolmapäevases infotunnis. Et rahandusminister ei saanud erikomisjonide ette aru andma – ka infotunnis rõhutas ta, et mingeid istungeid polevat toimunudki, sest kvoorum ei tulnud kokku –, oli tegu harva esineva võimalusega küsida ministrilt neid küsimusi, millele vastamist on Helme viimasel ajal vältinud.

Paraku ei saanud infotunni kuulajad eriti palju targemaks endise FBI peadirektori Louis Freeh' advokaadibüroo, millel on tuvastatud sidemeid Vene võimudega, palkamise sisuliste asjaolude teemal. Küll aga selles, mis puudutab koalitsioonikaaslaste suhtumist Helme avantüüri. Kõnekas on infotunni kokku võtnud peaministri Jüri Ratase tõdemus, et Freeh't on tehtud väga osavalt poliitiline ar-

Kurikuulsa advokaadibürooga sõlmitud leping jääb jõusse, ja seda erikomisjonide kriitilisest raportist hoolimata.

gument ja malakas, mis viib fookuse rahapesuvastastelt võitluselt eemale. Võib vaid järel-dada, et kurikuulsa advokaadibürooga sõlmitud leping jääb jõusse, ja seda erikomisjonide kriitilisest raportist hoolimata.

Võimuliidu koondumine oma ministri taha pole küll üllatav – asja teeb küllap lihtsamaks see, et lepingu puhul saab rääkida esialgu vaid võimalikest (kuid kaalukatest) riskidest Eesti riigile –, ent tähendab trööstitud väljavaadet umbusaldamist kavandavale opositsioonile. Kui paljud koalitsioonisaadikud võiksid sellega kaasa minna?

Ekh ebaseadmisviisi kui järjekordse umbusalduse arvatav läbikukkumine on aga opositsiooni hiljutine kogemus, kuivõrd lihtne on võimuerakondadel saboteerida parlamentaarset kontrolli valitsuse tegevuse üle. Sest kuidas teisiti nimetada koalitsioonisaadikute ettekavatsetud ja koordineeritud puudumist erikomisjoni istungitelt? Selle eest ei lasu vastutus küll vaid ühel ministril, vaid ikka tervel võimuliidul.

TSITAAT

” Mart Helme ei oleks kindlasti tohtinud öelda, et Eestil pole kaitsevõimet. Ise on vaja rõhutada oma kaitsevõime tugevust, sest muidu annab see vastasele signaali, et me oleme nõrgad.“

Isamaalasest kaitseminister Jüri Luik siseministri väljaütlemisest. **PM**

Ärge nutke patja, vaid tegutsege, soovitab mamm

Üks selle suve kõige kõmulisem ja enim kõneainet pakkunud teema on olnud muidugi see meie omaenda ahistamisjuhtum. Mamma poleks isegi kõige halvemas unenäos osanud arvata, et midagi sellist juhtub Aivar Mäega, ühe viimaste aegade teenekaima kultuuritegelasega. Tema tegude nimekirja on pikk: ta on remontinud nii Vanemuise kui ka Estonia, rajanud Jõhvi ja Pärnu kontserdimaja, taastanud Peterburi Jaani kiriku endise hiilguse. Ta on asustanud ja 25 aastat juhitanud käsikellade ansambli Arsis ning rajanud selle kõrvale ka kooli. Juba ainult üks asi sellest nimekirjast võiks tähendada väarikat elutööd. Ja nüüd siis – kui mage – väidetavalt käperdab tüdrukuid kui pubekas.

Käperdamine ei meeldi ühegi põlvkonna naisele

Ausalt öeldes on selles jama ka midagi head, nagu igas halvlas. Ja nimelt võime ennast nüüd puhta südametunnistusega arenenud riikide hulka lugeda, sest isegi Ameerikas, selles 300aastase demokraatiaga riigis, tekkisid esimesed suured avalikud ahistamiskandaalid alles äsja, kuigi vanim nüüd välja tulnud juhtum olevat 30 aasta tagune. Me oleme isegi käbedamad olnud, meil olevat vanim (Mäega seotud) juhus väidetavalt seitsme aasta tagune. Üks mamma tuttav jurist ütles selle peale, et seaduse mõttes on need naised, kes alles palju aastaid hiljem oma lugudega avalikkuse ette tulid, kuriteo kaasosalised, sest kui nad oleksid kohe rääkinud, siis poleks järgmisi võib-olla juhtunudki.

Üks asi, mida mammil on raske mõista, ongi see voodi kaudu töökoha saamine. Ega see ole mingi uudis, üks selliseid asju on alati juhtunud, isegi Nõukogude Eestis. Liht-

ENE PAJULA

ajakirjanik

Üks mamma tuttav jurist ütles, et seaduse mõttes on need naised, kes alles palju aastaid hiljem oma lugudega avalikkuse ette tulid, kuriteo kaasosalised, sest kui nad oleksid kohe rääkinud, siis poleks järgmisi võib-olla juhtunudki.

salt tollal ei hakanud naised meest avalikult ahistamises süüdistama, ja ega neid poleks kuulda ka võetud. Aga see selleks.

Mamma pole lihtsalt saanud aru, miks naised voodivõimaluse peale välja lähevad. Tal endal pole justkui vajadust olnud, ta on niigi saanud enam-vähem alati teha tööd, mis talle meeldis. Muidugi on võimalus, et ta pole olnud piisavalt seksikas, et ülemustel oleks tema vastu mingit huvi tekkinud.

Ja nende ahistatud Ameerika diivade peale mõeldes on jäänud mulje, et kas nad pigem ei võistelnud selles, et tolle režissööri või produtsendi voodisse pääseda? Küllap need produtsendid ja režissöörid olidki mölakad ja kasutasid selle tungi rõõmuga ära, sest muidu oleks neid vaevalt kohtus süüdi mõiste-

tud, aga mamma ei kujuta ette, et mõni tõeliselt särav anne oleks voodi abita ilmnemata jäänud. Ameerikas on nii palju stuudioid! Võib-olla oli voodi kaudu lihtsam, aga kirkas sünnipärane talent poleks jäänud vaka alla.

Neid asju omavahel arutades on sageli viidatud sellele, et meil on neisse asjadesse suhtumises justkui põlvkondade vahe. Tegelikult on ja ei ole ka. Ei ole, sest mamma ei usu, et mis tahes põlvkonna naistele võinuks meeldida käperdamine või mis iganes seksuaalne vägi-vald, ja on, sest nõukogudeaegse põlvkonna naine ei saanud miilitsasse minna ja kurta, et keegi patutas teda tagumikule. Miilits oleks ennast herneks hirnunud ja kutsunud tagaost teisi seda kaebajat uudistama – kas selline asi siis ei meeldigi või? Niikuinii, te naised, ise tahate seda. Nõukogude naine pidi suutma ennast ise kehtestada või välja kannatama ja edasi elama. Eks juhtus seda ja teist.

Mamma mäletab ühte lugu „Aktuaalses kaameras“ töötamise päevilt, kui joodikust peatoimetaja saabus Kunglast ja üritas laua all ühe tollase tuntud teledirektori põlve katsuma. Too keeras oma põlved laua alt välja ja sõnas: „Ole lahke!“ Mil peale peatoimetaja oli toast kadunud kui õlitatud välg ja nii palju kui mamma teab, ei proovinud ta seda enam kunagi.

Mamma mõtles juba tollal, et huvitav küll, kui täis bussis või trammis või tühjas koridoris torkaksid naised möödamines meestele käe jalge vahele, mis siis juhtuks? See peaks ju neile meeldima. Kas nad seda siis ei tahagi? Aga sellist eksperimendi pole vist tehtud. Äkki peaks? Kas leiduks vabatahtlikke naisi? Aga olgu nüüd sarkasmiga kuidas on, mamma soovitus naiste-

le on: „Ärge nutke patja, ammugi mitte aastaid. Võtke midagi ette ja kohe.“ Tänapäeval võetakse naiste kaebusi tõsiselt või mamma vähemalt loodab seda. Samas tuleb arvesse võtta sedagi, et esimese hoo-ga võidakse olla skeptiline. Selline kaebus on naiste käes võimas relv, kui nad peaksid tahtma kellegi maine hävitada. Midagi pole parata, ka selliseid asju on juhtunud. Tõsi on seegi, et kohtulgi on keeruline mõista, kust jookseb piir muidu lollitamise ja võimu näitamise ning alandava ahistamise vahel.

Võim hakkab pähe

Mis nüüd Mäe juhtumisse puutub, siis on see üks lõpmata segane lugu. Kui lugeda Eesti Ekspressi, siis käitus ta ikka ilgelt. Samas koguti tema toetuseks 300 allkirja. Ka nüüd, kui Estonia nõukogu tellis raporti sõltumatult usaldusisikult, oli seal olnud arvamusi seinast seinast. Lihtsalt me ei tea neid.

Mammilgi on tuttav, noor, nägus naine, kes töötab Estonias ühes taustaüksuses, ja temagi rääkis, et polnud Mäe sigadustest kuulnudki. Et talle meeldib Mäe juures see, et too suhtub kõigisse töötajatesse, primadonnadest koristajateni, ühtmoodi hästi. Kui möödub koristajast, siis paneb talle käe ümber õlgade ja küsib: „Kuidas läheb?“ Muidugi võib mõni inimene, kes ei talu ühegi suhteliselt võõra inimese puudust, sedagi ahistamiseks pidada.

Samas on mamma kuulnud ka sellist lugu, et keegi teatri naissoost abijõududest oli pärast seda, kui Mäe teadgi tagumikule patsutas, lõõnud käed puusa ja öelnud: „Tead, Mäe, kui sa ükskord veel mu pärsse ligi tuled, siis lõõn ma su käeluud pooleks!“ Oli aidanud. Nojah, eks temagi oli ilmselt nõukogudeaegne.

Aga tõsi mis tõsi, kui teatris töötab 500 inimest, siis kõigest, mis kuskil nurga taga juhtub, ei saagi teada. Ka Estonia teatri nõukogu eelmine esimees Arne Mikk kinnitas, et polnud mingitest Mäe ahistamisjamaadest kuulnudki, aga kas polnud see kummaline. Kui asi oli nii hull, ja juba seitse aastat nii hull, kui EE kirjutas, siis miks polnud keegi sellest nõukogu liikmetele rääkinud? Vähemalt enne, kui ajalehte mindi? Või räägiti ja nad ei teinud välja? Kas Mikk sellepärast astuski tagasi?

Igatahes tundub, et midagi peab teatris ikka väga vilts olema, kui lapseohtu baleriinid ei julgenud oma kurbadest kogemustest rääkida teatri usaldusisikule või kasvõi näiteks repetiitoritele. Mäe endaga olevat keegi siiski rääkida proovinud, aga tulemusteta. Tõsi on see, et võim hakkab pähe ja absoluutne võim hakkab pähe absoluutselt – ega ta olevat eriti kedagi kuulda võtnud. Autoritaarsus võib kasuks tulla, muidu poleks meil võib-olla neid remonditud teatri- ega uusi kontserdimaja ja teatris on neidki, kes tunnevad praegu Mäest kibedat puudust – see juhtub siis, kui majas on midagi korras ära ja pole kedagi, kes võtaks otsustamise enda peale. Loodetavasti saab Estonia varsti uue võimeka peadirektori, kes kasutab oma võimu vaid heade eesmärkide nimel.

Arvatavasti toob poliituurimine, ja küllap sellele järgnev kohus, selguse sellessegi loosse.

Ükskõik mis kaalutlustel seda lugu alustati, on teater nüüd lahti kahest Eesti muusikakultuurile palju andnud mehest – Mäest ja Mikust. Usutavasti polnud see vaid küün-laid vääriv mäng – vähemalt õpetas see midagi meile kõigile, nii meestele kui ka naistele.